

MAOLAIENEMINE JA -KEERD - ÜLIOHTLIK AKUUTNE SEISUND

Mis on maolaienemine ja -keerd

Maolaienemine (dilatatio ventriculi) ja -keerd (torsio ventriculi) on eriti massiivsetel ja sügava rinnakorviga koertel tekkivad akuutsed, eluohtlikud, viivitamatut arstiabi vajavad seisundid. Maolaienemise juhul täitub magu õhuga, mao tühjenemine on häiritud. Kui magu keerab end ümber oma pikitelje, on tegemist juba maokeeruga. Nüüd ei saa ei gaas ega maosisu eemalduda ka söögitoru kaudu. Suure rõhu tõttu on vereringe häiritud, vererõhk langeb, tekib šokk, teadvuse kaotus ning koer sureb.

Põhjused

Põhjused on senini täpselt välja selgitamata. Arvatakse, et mao kokkutõmbumise häired on üheks põhjuseks (võõrkeha, põLOORUSE spasm, müoelektrilised düsrütmiaid). Arvatakse ka, et mingi roll võib olla pärilikkusel, kuid kindlat tõestust selle kohta pole. (Ilmselt on silmas peetud rinnakorvi sügavust ja seega sellise välimiku pärandumist). Õhk võib sattuda makku ka toidu ahne ning kiire söömisega/kugistamisega, liikumisega, erutus- ning stressiseisundis, isegi haukumisega. Põhjus võib olla ka ülesöömises, ka kõhnuses (selle tagajärjel lõtvuvad maosidemed). Ka narkoos ja rahustavate preparaatide manustamine võivad soodustada maolaienemuse ja/või -keeru teket, seda juhul kui koer on riskigrupi kuuluv ning teda tuleb keerata.

Riskigrupi kuuluvad koeratõud

Statistika järgi on järgnevatel tõugudel on esinenud enim maolaienemise ja/või -keeru juhtumeid - Airedale terjer, akita, Alaska malamut, Basset Hound, Bernhardiin, Berni karjakoer, bokser, bullmastif, collied, dobermann, Fila Brasileiro, hurredad, liri hundikoer, Inglise springerspanjel, Newfoundlandi koer, Pekingi paleekoer, Pürenee mäestikukoer, retriiverid, Rottweiler, Saksa dogi, Saksa lambakoer, Saksa lühikarvaline linnukoer, Samojeedi koer, setterid, suur puudel, taks, toy-puudel, Vana-Inglise lambakoer, verekoer, Weimari linnukoer. Sellegipoolest tuleb ettevaatlik olla kõikide suurt kasvu sügava rinnakorviga koerte omanikel. Tavaliselt on tekkinud maokeerd ja/või laienemine üle 2 aastastel koertel.

Statistilisi tähelepanekuid

Maolaienemus ja/või -keerd on tekkinud koertel kes...

- söövad kord päevas (korruga suurema koguse)
- söövad kiiresti, ahmides
- söövad statiiviga toidunõust (rinnakõrguselt)
- söövad kuivtoitu, mille säilitusained sisaldavad sidrunhapet, risk on isegi suurem, kui eelnevalt sellist toitu leotada

- söövad kuivtoitu, mis sisaldab rohkelt rasva
- söövad toitu, mis sisaldavad rohkelt süsivesikuid
- on ülekaalulised või kõhnad
- on ara, ebastabiilse närvikavaga
- on agressiivsed teiste inimeste või koerte suhtes
- on stressis (näitusestress, muutused igapäevases rutiinis jms)
- on erutusseisundis, ärritatud, närvilised
- on isased koerad (emastel on juhtumeid registreeritud vähem)
- on vanemad koerad, 7-12 aastat
- liiguvad või treenivad vahetult enne söömist
- treenivad või liiguvad vahetult peale söömist
- liikumine, mis soodustab õhu sisseahmimist
- vanematel on esinenud maokeeru või maolaienemuse juhtum
- on oma tõu kohta sügavama rinnakorviga

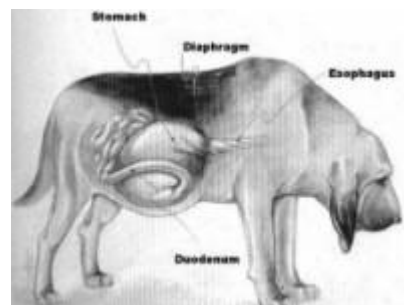
Sümptomid

Harilikult ilmnevad sümptomid umbes 1-1,5 tundi peale söömist, kuid seda ei saa mingil juhul pidada reegliks.

Koer muutub rahutuks, võib hingeldada, üritada leida sobivat asendit, tavaliselt on koer nn kutsumisasendis, st esikäpad maas, tagaosas üleval.

Mõne aja pärast üritab ehk oksendada, kuid välja tuleb vaid vahtu ja lima, kui sedagi. Tervislik seisund halveneb kiiresti, kõht paisub pallitaoliseks, koer võib kaotada teadvuse.

- tulemusteta oksendamine, tavaliselt 5-20 min intervalliga (kõige levinum sümptom algstaadiumis)
- koer käitub imelikult, on rahutu
- koer püüab leida endale sobivat asendit, heidab lamama, tõuseb püsti jne. või üritab end peita
- äkki tekkiv kõhu paisumine
- igemed muudavad värvi, šoki tunded
- koer on apaadne
- suurenev ilavool
- koer võib vaadata oma kõhu poole, valuhood
- hingamishäired, hingeldamine
- tasakaaluhäired
- koer võib üritada süüa kive vms.
- võib tekkida äkiline janu
- koer ei saa lamada
- nõrkus, nõrk pulss, koer on meelemärkuseta

**VÄHIMAGI KAHTLUSE KORRAL PÖÖRDU KOHESELT LOOMAARSTI POOLE!
MAOLAIENEMUSE- JA KEERU PUHUL ON IGA MINUT OLULINE!**

Ööpäevaringsed valvetelefonid:

Tallinn - Loomade Kiirabi Kliinik, tel: 5023191, <http://www.loomakiirabi.ee/>

Tartu - Maaülikooli loomakliinik, tel: 50 33878, <http://loomakliinik.emu.ee/>

Kuidas seda ära hoida?

Kui su koer kuulub riskigruppi, siis...

- ära kasuta statiiviga toitmisnõud, toida oma koera maa tasandilt
- ära luba oma koeral süüa kiiresti, selleks otstarbeks on olemas vastavad sööginõud
- toida koera 2-3 korda päevas jagades päevanormi koguseliselt väiksemateks osadeks
- toida kindlatel kellaaegadel
- leota eelnevalt kuivtoitu, u 2tundi (kauem leotades tekivad bakterid)
- väldi liikumist u 2-3 tundi enne ja eriti pärast toitmist
- ära anna koerale juua tund enne ja tund pärast söötmist
- värske vesi olgu kogu aeg saadaval va tund enne ja pärast toitmist
- sööda oma koera rahulikus, stressivabas kohas
- sööda oma koera kui ta on rahulikus meeleolus
- kui muudad toitu, tee seda järk järgult, paari nädala vältel toitu ettevaatlikult uuega segades
- sööda kõrge proteiinisisaldusega kvaliteettoitu (soovitatav >30%)
- kasulik on toore liha söömine
- kasuta kuivtoitu, kus rasv ei ole 4 esimese komponendi hulgas
- kasuta kuivtoitu, mille säilitusaineks ei ole sidrunhape, kui siiski sellist toitu kasutad, ei tohi seda eelnevalt leotada
- ära toida üksnes kuivtoiduga
- ära kasuta kuivtoitu, mis paisub rohkem kui 20%
- väldi süsivesikuid nii palju kui võimalik (tüüpiline paljudes koeraküpsistes jne), liigsed süsivesikud võivad tekitada gaase
- toida koera vaid kõrgekvaliteetse ja hea seeditavusega toiduga
- soovitatakse lisada toidu hulka 1 spl õunaäädikat, see mõjub hästi soolestiku happelisele keskkonnale
- lisa toidule Gefilus keefiri või maitsestatamata jogurtit
- väldi liiga "vängeid" toite, senior-koera toida senior-toiduga
- ära anna koerale riknenud toitu
- väldi koerale stressitekitavaid situatsioone
- kui koeral on kõht lahti, tee 1,5 päevane veepaast, anna söetablette, et vähendada gaase. Seejärel toida ettevaatlikult riisipudruga.
- maolaienemine ja -keerd võib tekkida ka maos olevatest võõrkehadest mis ärritavad magu (kivide, kábide jms söömine)
- ära anna oma koerale gaase tekitavaid toiduaineid nagu hemed, oad, banaanid, kapsas jms
- ära luba oma koeral juua jääkülma vett või süüa lund

Esmaabi, ravi ja prognoos

Koer tuleb viia VIIVITAMATULT kliinikusse. Kodusel teel ravida ei saa!

(Kui su koer kuulub riskigruppi, kuid loomakliinik asub kaugel, konsulteeeri oma loomaarstiga ja palu tal õpetada, kuidas saaksid hädaolukorras koerale ENNE arsti juurde jõudmist esmaabi anda).

Kui tegu on kerge maolaienemisega, tühjendatakse magu neelu kaudu viidava sondiga, kui magu on keerdu ja sondeerida ei ole võimalik, teostatakse operatsioon. Operatsioonijärgselt teostatakse gastropexsia ehk magu fikseeritakse kõhuseina külge.

Prognosis sõltub sellest, kui kiiresti saab koer esmaabi. Suremus on 30-40 % juhtudest. Tüsistusena võib tekkida südame arütmia.

1993. aastal Hannoveris tehtud 134 maokeeru ja/või -laienemisjuhtumi uurimise järgi oli 66,4 % isaseid ning 33,6 % emaseid koeri. Enamus uuritavatest koertest olid 7-12 aastased, samuti täheldati, et enim patsientidest olid Saksa lambakoerad ning bokserid.

Huvitav on veel fakt, et neid koeri, keda ei opereeritud kuid keda dekompressseeriti ja/või trokeeriti, neist 76% tekkis maolaienemine ja -keerd uuesti. Opereeritud koertest 10% surid operatsiooni ajal, 18% surid nädala jooksul peale opereerimist. 71,5 % koertest saadeti koju heas seisukorras, neist 6% esines elus hiljem maokeerdu või -laienemist.